

Теректі негізгі мектебі

Бекітемін:

Мектеп директоры:

М.Аяпбергенов

Тақырыбы: «**Ұшқыр ой алаңы**»

Үйірме жетекшісі: Томина М.Ю.

2022-2023

ТҮСІНІК ХАТ

«Ұшқыр ой алаңы» - білім беру бағдарламасы білімнің гуманитарлық жүйесін нақты көздейтін жаңа бағыттағы үйірме. Оқушылар мен ұстаздарды да пікір-сайыстарға араластыруға, өз бетімен ізденуге, білім алу және жалпы шығармашылық белсенділігін арттыруға көзделген. Пікір-сайыстарға дайындық барысында оқушылар белгілі – бір тақырып бойынша мәлімет жинастырып, оларды қарама – қарсы бағыттарды қолдайтын екі түрлі позицияға арналған жоспарға топтастырылады. Олар жақтау және даттау топтарының кейстері. Осының нәтижесінде оқушылар кез-келген мәселеге біржақты көзқараста болудан арылып, терең, сын тұрғысынан оқушыларды, сонымен қатар парламент мүшелерін (класс оқушыларын) бөлудің әртүрлі жолдарын қарастыруға болады. Мысалы: психологиялық тренинг, сергіту, ойын элементтері арқылы, екінші СТО элементі жуан, жіңішке стратегиясы арқылы сұрақ жетегімен бөлуге болады. Жалпы пікір- талас, талқылау, дискуссия, диалог, бір мәселені көпшіліктің талқысына салу ақиқатқа жетудің ең кең тараған және оң нәтиже бере алатын формасы болып табылады. Алайда бұның да өз қыр-сырлары көп. Ең алдымен ол пікір-сайыстыратын мәселенің күрделілігі, кез-келген мәселе бойынша біріміз ақиқат деп білетін нәрсе басқаға мүлде олай емес. Пікір – талас барысында адамдар ортақ мәселе жайлы өз пікірлерін ортаға салады, олардың әр түрлі болуы заңды, пікір сайыстар арқылы тараптар ой бөлуге, өз көзқарастарының кемшіліктерін ашып, оларды ұштауға, кемелдендіруге мүмкіндік алады. Қысқасы, ақиқаттың ең озық таразысы көзқарастар бәсекесі. Бағдарлаәдебиет, тарих пәндеріндегі заман өзгерісінің өзіндік жаңаша көзқарасын сұрап тұратын тақырыптар көптің қасы.. Пікір-сайыс логикалық, психологиялық, адамгершілік және көптеген басқа аспектілерді қамтиды. Үлкен додалар өткізіп, оқушылардың лидерлерін анықтауға тигізер септігі бар.

Өзіндік көзқарасы бар, айналаны сыни тұрғыдан барлап, бағалайтын, шешім шығаруда өзгенің ойын таразылап, өз ойын өткізуге сенімді тұлға қалыптасуына септігі тиеді. Әртүрлі саладағы ғылымның теориясы мен практикасына терең бойлау былай тұрсын, оның тарихы, маңыздылығы, өміршендігі, пайдасы мен зиянында таразылай алатын дәрежеге жеткізеді. Білім беру бағдарламасының жан-жақты, тереңдетілген жайын ашады.. Пікір-сайыс әдеттегі пән олимпиадалары секілді. Жүйемен өткізілетін әр түрлі деңгейдегі пікір-сайыс бәсекелері арқылы жүзеге асыруға болады.

Олимпиадаларда оқушылар тек бір пән бойынша ғана білімдерін көрсете алса, пікір – сайыстарда олар жан – жақты, әр түрлі салалардағы білімдерін көрсетіп, жетілдіре алады. Пікір – сайыстардың әдеттегі олимпиадалардан айырмашылығы да, артықшылығы да осында. Үйірме оқушының тұлға, азамат ретіне жетілуіне, білім алуға деген қызығушылығының артуына зор ықпал етуі сөзсіз. Сонымен бірге пікір – сайыс бағдарламасы жаңа орта білім беру жүйесінің идеяларымен толық үйлеседі деуге де негіз бар.

Үйірменің мақсаты:

Заман талабының сұранысына саласы жетік, адами құндылықты жанына серік еткен, айналасына сын көзбен қарап, қоғамдық өмірге белсене араласатын жастардың жаңа буынын қалыптастыру. Мектеп оқушыларын үйірмеге тарту. Мектеп ішіліс пікірсайыс турнирлерін ұйымдастру, үздіктерді анықтап, ынталандыру. Мектеп намысын қорғайтын үздік оқушыларды анықтау. Мектеп оқушыларын мектепаралық, аудандық, қалалық, облыстық, республикалық, халықаралық пікірсайыс турнирлеріне қатыстыру, тәжірибе алмасу арқылы үздік нәтижелерге қол жеткізу.

Дамытушылық: Шығармашылық жұмыстар орындату арқылы оқушылардың ой-өрісін, жоспар құру, тезиз жазу

Үйірменің міндеттері:

- Оқушылардың шығармашылық қабілеттерінің айқындалуына мүмкіндік беру.
- Шешендік өнер және жұрт алдында сөйлеу мәдениеті қалыптасқан талантты жастарды анықтау;
- Талантты жастарды ынталандыру;
- Мектеп оқушылары арасында пікір-сайыстың деңгейін көтеру;
- Мектеп оқушыларының сын тұрғысынан ойлауын дамыту;
- Өз Отаны Қазақстан, оның басты құндылықтарын құрмет тұтып, мақтаныш сезімдерін қалыптастыру
- Оқушылардың жауапкершілігінің және танымдық қабілеттерін түрлі пікірталастар арқылы ортаға салу
- Оқушыларды коммуникативтілікке, сөйлеу мәдениетіне, сөз өнеріне, тұжырымды ойын дәлелдей білуге баулу
- Оқушының өзін – өзі тәрбиелеуіне, өзін жіне өзгені бағалай білуге үйрету
- Сұлулықты түсіне білуге, өз Отанына, атамекеніне деген патриотымыз.
- Білікті, оқу – тәрбие беру.
- Мектептің үздік оқушыларын анықтап, аудандық, қалалық, облыстық, республикалық, халықаралық пікірсайыс турнирлеріне қатыстыру.

Күтілетін нәтиже:

- Мектеп оқушыларының бос уақытын тиімді пайдалану;
- Пікірсайыс арқылы белсенді азаматтық позициясы бар, жаңарған қоғамның жаңа азаматтары тәрбиеленеді.
- Басқа адамдардың көзқарастарымен санаса алатын озық ойлы азаматтардың қатарын көбейту;
- Жастарды өз бетімен білім алуға, ізденуге дағдыландырады;
- Жастардың бір-бірімен тығыз қарым-қатынас жасауларына, пікір алмасуына, қарым-қатынас диалогін орнатуға мүмкіндік туғызады.
- Саяси сана сезімі, қоғамға көзқарасы ерекшеленеді
- Оқулық арқылы берілетін әдеби құндылықты терең меңгереді
- БАҚ құралдарын, кітапхана оқулықтарынан қажетті мәліметті ала алады
- Жұрт алдындағы сайыстарға еркін қатысады
- Заман талабына сай туындаған жастардың өзекті мәселерін талқылап оның шешілу жолында үздік ұсыныстар дайындау.

«Ашық алаң» дебат клубының 2022-2023 оқу жылына арналған іс-шаралар жоспары

№	Тақырып	Практикалық бөлім	Мерзімі	Жауапты
1	Дебат клубының презентациясы Клуб мүшелерімен отырыс ұйымдастыру	Мектеп парламенті оқушылары және дебат үйірмесінің оқушылары арасында отырыс ұйымдастыру	08.09.22	Томина М.Ю
2	Дебат қозғалысының тарихы Дебат түрлері. Форматтары	Презентация түрінде таныстыру	15.09.22	Томина М.Ю
3	Пікір-сайыс стильдері. Пікір сайыстыру қабілеті	Ақпарат беру	22.09.22	Томина М.Ю
4	" Американдық Парламенттік Формат" тақырыбы бойынша түсінік беру	Ақпарат беру	29.09.22	Томина М.Ю
5	Қарар. Қарардың түрлері туралы түсінік беру	Қарар сараптамасы	06.10.22	Томина М.Ю
6	Аргументтер. Ақыл шабуылы. Ақыл шабуылының тәртібі	Аргумент құрастыру	20.10.22	Томина М.Ю
7	Аргумент құрастыру. Аргумент құрылысы. Аргументті қолда	Аргумент құрастыру	27.10.22	Томина М.Ю
8	Аргументті негіздеу түрлері. Жалпылау. Ұқсастық. Себеп-салдар қатынасы. Беделге сүйену.	Аргумент құрастыру	03.11.22	Томина М.Ю
9	Бұл палата қазіргі таңда жемқорлық проблемасы	Пікір сайыс АПФ форматында	10.11.22.	Томина М.Ю

	қарастырылып жатыр деп есептейді.			
10	Зерттеу мен дәлелдер. Мәлімет жинау. Мамандармен сұхбат. Компьютерлік зерттеулер	Мәлімет алынатын мәтінмен жұмыс істе	17.11.22	Томина М.Ю
11	Спикерлердің міндеттері.	Стиль мен ұсынылуы. Көз 1 бе көз байланыс. Дауысты қадағалау. Қимыл-қозғалыс. Өзін-өзі ұстау	24.11.22	Томина М.Ю
12	Спикерлерді бағалау критерийлері. Кемшіліктер мен қателіктер	Стиль мен ұсынылуы. Көз бе көз байланыс. Дауысты қадағалау. Қимыл-қозғалыс. Өзін-өзі ұста	01.12.22	Томина М.Ю
13	Спикерлерді бағалау критерийлер	Стиль мен ұсынылуы. Көз бе көз байланыс. Дауысты қадағалау. Қимыл-қозғалыс. Өзін-өзі ұста	08.12.22	Томина М.Ю
14	Сөз түрлері	Стиль мен ұсынылуы. Көз бе көз байланыс. Дауысты қадағалау. Қимыл-қозғалыс. Өзін-өзі ұстауы	15.12.22	Томина М.Ю
15	"Бұл палата Қазақстанда әр облыс пен ірі мегаполистер өз бюджетін тәуелсіз басқару керек деп есептейді" тақырыбында пікірсайыс турнирі	Пікір сайыс АПФ форматында	29.12.22	Томина М.Ю
16	Спикерлерді бағалау критерийлері. Кемшіліктер	Стиль мен ұсынылуы. Көз бе көз байланыс. Дауысты қадағалау. Қимыл-	06.01.23	Томина М.Ю

	мен қателіктер	қозғалыс. Өзін-өзі ұстау		
17	Пікір-сайыс бәсекелерін өткізудің ережелері мен кеңестері	Талдау	12.01.23	Томина М.Ю
18	БП «Қазақстанда ана тілінен ресми тіл басымырақ деп есептейді.	Пікір сайыс АПФ форматында	19.01.23	Томина М.Ю
19	Пікір-сайыс бәсекелерін өткізудің ережелері мен кеңестері	Талдау	26.01.23	Томина М.Ю
20	Аргументтер және дәлелдер (факты)	1.Аргумент құрастыру, құрылысы, негіздеу түрлері 2.Критерий мен аргумент арасындағы байланыс 3.Зерттеу мен дәлелдер. 4.Мәлімет жасау, статистикалық мәлімет, шолулар, мысалдар мен сұқбат.Ғаламтор мәліметі	02.03..23	Томина М.Ю
21	"Сыбайлас құқық бұзушылық үшін жауапкершілік"	Пікір сайыс АПФ форматында	09.03.23	Томина М.Ю
22	Деффинициялар (анықтамалар) – негізгі ұғымдарды анықтау	Қарардағы негізгі ұғымдарды анықтау.Анықтамалар-ға қажетті шектеулер қойылады.Анықтама - қарарды зерттеу бағытын анықтау құралы.	16.03.23	Томина М.Ю
23	БП «Интернет кітапті алмастыра алады деп есептейді».	Пікір сайыс АПФ форматында	23.03.23	

24	Қарсы дәлелдеу (ребатл).Сұрақ құруды үйрету.Сөйлеу стилі және ойды жеткізу	<p>1.Резолюция-Қарар (Дебаттың тақырыбы) (Бұл палата (БП) ақталады деп есептейді)</p> <p>2.Дефиниция-Кілт сөздер (Кейсте қолданылатын сөздерге анықтамалар беріледі) 3.Status quo-Қалыптасқан жағдай(қалыптасқан жағдайға статистикалық мәліметтер(интернеттен,газеттен) айту) 4.Философия ()</p> <p>5.Аргументтер() 6.Қорытынды. Психологиялық тепе-теңдік - Ұстамдылық этикасы - Әдеп айтысы - ББҮ стратегиясы.СТО. - Өзін-өзі тәрбиелеу этикасы - Өмірдің көп бөлігі сұрақтан құралып, сұрақтан жасалатынын ұғады</p> <p>10 Кемшіліктер мен қателіктер Команданытаныстырады. К</p>	30.03.23	Томина М.Ю
25	БП «Әлемдегі ең үздік білім жүйесін көрсетеді»	Пікір сайыс АПФ форматында	06.04.23	Томина М.Ю
26	БП Балаларға ерте табыс табуды үйрету, олардың болашағы үшін маңызды.	Мектепішілік кезең. Ауданға жолдама	13.04.23.	Томина М.Ю

27	Кемшіліктер мен қателіктер	Дебат ойынын өткізу, талдау	20.04.23	Томина М.Ю
28	Қарсы сұрақ-жауап	Сұрақтар тізбегін құрастыру	27.04.23	Томина М.Ю
29	Ашық және жабық сұрақтар	Сұрақтар тізбегін құрастыру	04.05.23	Томина М.Ю
30	Ойыннан кейінгі төрешінің сараптамас	Төреші парағын толтыр	11.05.23	Томина М.Ю
31	БП «Мектеп оқулықтарын электрондық оқулықтарға алмастыру керек деп есептейді»	Пікір сайыс АПФ форматында	18.05.23	Томина М.Ю
32	Пікір-сайыс бәсекелерін өткізудің ережелері мен кеңестері	Қарардағы негізгі ұғымдарды анықтау. Анықтамалар-ға қажетті шектеулер қойылады. Анықтама - қарарды зерттеу бағытын анықтау құралы.	25.05.23	Томина М.Ю
33	БП «Қазақстан болашағы қазақ –тілінде »	Пікір сайыс АПФ форматында	25.05.23	Томина М.Ю
34	Қорытынды	1.Бұқараны ойландырып жүрген тақырыптарды жинақтап, резолюциялар тізбегін жасау 2. Қанша резолюция сонша критерий дайындау Аргумент және фактілер жинақтау 3.Спикерлерді бағалау критерийлерін шығару 4.Төреші міндеттерін дайында	25.05.23	Томина М.Ю

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Американдық Парламентті форматы. 2000 жыл
2. Американдық Парламенттік формат дебат элементі. 2004 жыл
3. СТО жобасының тұрақты журналы «Дауыс пен көрініс»
4. Мектеп және жоғары оқуорындары: ой қозғағыштар, ізденістер, табыстар 74 бет, 2005 жыл
5. Халықаралық ғылыми-әдістемелік журналы «Перемена»- журналдағы журнал материалдары, 2008-2010 жыл
6. «Қазақстан мектебі» журналы №3 2012 жыл 25 бет, 56 бет «Толерантты тұлға». 60 бет
7. «Қазақстан мектебі» журналы №2 2012 жыл 33 бет, «Ұлттық құндылықтарды танытудағы педагогикалық технологиялардың маңызы»
8. Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі 2008 жыл
9. Қазақ әдебиеті энцикопедиялық анықтамалық «Аруана» - 2005 жыл
10. Қазақстан ұлттық энциклопедия. Алматы 1999, №2,3,7,10
11. «Сөз өнері» З.Қабдолов
12. «Әдебиет теориясы» Қ.Жұмағалиев
13. «Қазақ халқының философиялық мұрасы» 2007 жыл
14. «Сөз мәйегі» (мақал-мәтелдер) – 2007 жыл
15. БАҚ құралдары.(Мемлекеттік басылымдар)

